

การสอบสวนผู้เสียชีวิตโรคพิษสุนัขบ้า ตำบลทุ่งตำเสา อำเภหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

AN Investigation on Rabies Death at Tungtamsoa Subdistrict, Hadyai, Songkhla

หทัยทิพย์ จูทอง ส.บ. ร.ป.ม.*

hataitip Juthong B.P.H.,M.P.A.

วาสนา ยกสกุล วท.บ.*

Wasana yoksakool B.S.

Received: September 18, 2019 Revised: March 03, 2019 Accepted: March 13, 2020

บทคัดย่อ

ดำเนินการสอบสวนโรค เพื่อหาสาเหตุการเกิดโรค และดำเนินการมาตรการควบคุมป้องกันโรคในกลุ่มผู้สัมผัสและกลุ่มเสี่ยง หลังจากได้รับแจ้งจากสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ว่ามีผู้เสียชีวิตสงสัยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า 1 รายเมื่อวันที่ 15 ตุลาคม 2561 โดยสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิด เก็บตัวอย่างเนื้อสมองของผู้เสียชีวิตเพื่อตรวจทางห้องปฏิบัติการ ผลการสอบสวนโรคพบว่าผู้เสียชีวิตเป็นเพศชาย ถูกสุนัขจรจัดกัดบริเวณมือซ้าย วันที่ 6 มกราคม 2561 แต่ไม่ได้ไปพบแพทย์ ไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า มีไข้ ต่อมามีอาการอ่อนเพลีย เวียนศีรษะ ตามัวเล็กน้อย และเสียชีวิตวันที่ 13 ตุลาคม 2561 จากการตรวจหาเชื้อพิษสุนัขบ้าด้วยวิธี PCR พบเชื้อพิษสุนัขบ้าในเนื้อสมอง และได้ทำการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าแก่ผู้สัมผัส รวมทั้งสร้างความเข้าใจและสื่อสารความเสี่ยงแก่ประชาชนในพื้นที่

Abstract

We reported an investigation on a dead case that was notified by Public Health Office, Songkhla province on October 15, 2018 in order to determine a course of death and to implement a control measure for high risk groups. Contact persons were interviewed. Brain tissue of the dead were collected for laboratory diagnosis. Our investigation revealed that the dead case was male who was bitten by stray puppies on the left hand on January 6, 2018. No medication and rabies vaccination were received. Fever fatigue dizziness and blurred vision were then developed. He was reported death on October 13, 2018. In addition, using PCR technic, Brain tissue were found positive for rabies. Furthermore, contact persons had been administered with rabies vaccines. Risk communication on rabies within communities was also conducted as a mean of prevention and control.

คำสำคัญ

Keywords

โรคพิษสุนัขบ้า

Rabies

การเสียชีวิต

Death

การสอบสวน

Investigation

บทนำ

โรคพิษสุนัขบ้า เป็นโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคนที่ยังเป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญ ผู้ป่วยที่ติดเชื้อเมื่อแสดงอาการเสียชีวิตทุกรายโดยไม่มีการรักษา จากการประมาณการขององค์การอนามัยโลก (WHO) พบว่าในแต่ละปีมีผู้ป่วยเสียชีวิตจากโรคพิษสุนัขบ้าประมาณ 55,000 คน จาก 150 ประเทศทั่วโลกส่วนใหญ่พบในทวีปแอฟริกาและเอเชีย ในทวีปเอเชียมีผู้เสียชีวิต 31,000 คน และพบผู้ป่วยมากที่สุดในประเทศอินเดีย⁽¹⁾ โรคพิษสุนัขบ้าติดต่อโดยการสัมผัสกับน้ำลายเมื่อถูกสัตว์ที่มีเชื้อกัด ข่วน หรือเลียบริเวณที่มีบาดแผลรอยถลอก หรือรอยขีดข่วน บาดแผล หรือเลียถูกบริเวณเยื่อตา หรือปาก นอกจากนี้การชำแหละซากสัตว์หรือรับประทานผลิตภัณฑ์ดิบจากสัตว์ที่เป็นโรคพิษสุนัขบ้าก็สามารถติดโรคได้เชื้อไวรัสพิษสุนัขบ้าพบได้ในสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมหลายชนิด เช่น สุนัข แมว ค่างควา วัว ลิง ชะนี กระรอก กระต่าย รวมถึงหนูเป็นต้น แต่พบว่าสุนัขและแมวเป็นสัตว์ที่นำโรคพิษสุนัขบ้ามาสู่คนได้บ่อยที่สุดแม้ว่ารายงานจากสำนักควบคุมป้องกันและบำบัดโรคสัตว์ กรมปศุสัตว์ในประเทศไทยในปีพ.ศ. 2556 พบว่าสัตว์ที่ตรวจยืนยันพบเชื้อพิษสุนัขบ้าส่วนใหญ่ไม่เคยได้ฉีด หรือไม่ทราบประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า แต่ร้อยละ 9.2 ของสัตว์ที่ยืนยันเป็นโรคพิษสุนัขบ้ามีประวัติการได้รับเคยได้รับวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้ามาก่อน⁽²⁾ สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้าของคน ปีพ.ศ. 2560⁽³⁾ พบผู้ป่วย 11 ราย จาก 8 จังหวัด อัตราป่วย 0.02 ต่อแสนประชากร เสียชีวิต 11 ราย อัตราตาย 0.02 ต่อแสนประชากร สัดส่วนเพศชายต่อเพศหญิง 1: 0.57 กลุ่มอายุที่พบมากที่สุด คือ 45-54 ปี ร้อยละ 27.27 สัญชาติไทย ร้อยละ 81.8 ลาวร้อยละ 18.2 อาชีพเกษตร ร้อย

ละ 45.5 รับจ้างร้อยละ 27.3 นักเรียนร้อยละ 18.2 จังหวัดที่มีอัตราป่วยต่อแสนประชากรสูงสุด 5 อันดับแรกคือ ฉะเชิงเทรา 0.43 ต่อแสนประชากร) น่าน 0.21 ต่อแสนประชากร ชลบุรี 0.14 ต่อแสนประชากร เชียงราย 0.08 ต่อแสนประชากร สมุทรปราการ 0.08 ต่อแสนประชากร ภาคที่มีอัตราป่วยสูงสุด คือ ภาคกลาง 0.03 ต่อแสนประชากร ภาคเหนือ 0.02 ต่อแสนประชากร ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 0.01 ต่อแสนประชากร ภาคใต้ไม่มีผู้เสียชีวิต

วันที่ 15 ตุลาคม 2561 ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา ได้รับแจ้งทางโทรศัพท์จากทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ว่ามีผู้เสียชีวิตโรคพิษสุนัขบ้า เพศชาย อายุ 65 ปี เริ่มป่วยวันที่ 8 ตุลาคม 2561 ด้วยอาการไข้ ต่อมาเสียชีวิตวันที่ 13 ตุลาคม 2561 ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา ร่วมกับทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลา ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็วอำเภอหาดใหญ่ และสำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา ลงพื้นที่สอบสวนโรคและวางแผนควบคุมโรค วันที่ 16 ตุลาคม 2561 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยืนยันการระบาด หาสาเหตุการเกิดโรค ค้นหาผู้ป่วยและผู้สัมผัสโรคเพิ่มเติมในหมู่บ้าน และเพื่อหามาตรการดำเนินการควบคุมป้องกันโรคไม่ให้แพร่ระบาดต่อไป

วิธีการศึกษา

1. ทบทวนข้อมูลจากรายงาน 506 ผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้าจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2556-2561
2. สัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดผู้เสียชีวิต ได้แก่ ภรรยา และผู้ใกล้ชิดผู้เสียชีวิต โดยใช้แบบสอบสวนเฉพาะราย

ร่วมกับประวัติการรักษาตัวของผู้เสียชีวิตจาก
โรงพยาบาลจำนวน 4 แห่ง จังหวัดสงขลา

3. ค้นหาผู้ป่วยและผู้สัมผัสโรคเพิ่มเติมในหมู่บ้าน
โดยใช้นิยามดังนี้

ผู้ป่วยสงสัย คือ ผู้ที่มีอาการ มีไข้ หายใจไม่
ออก กลืนอาหารลำบาก ร่วมกับอาการอื่นๆอย่าง
น้อยหนึ่งอาการ ได้แก่ อาการกลืนน้ำ กลั้วลม กลั้ว
แสงแดด อัมพาตของแขนและขา และมีประวัติ
คลุกคลีหรือถูกสุนัขหมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอก
หาดใหญ่ จังหวัดสงขลา กัดหรือข่วน ระหว่างวันที่ 6
มกราคม 2561 ถึงวันที่ 16 ตุลาคม 2561

ผู้ป่วยยืนยัน คือผู้ป่วยสงสัยและมีผลตรวจ
ทางห้องปฏิบัติการพบเชื้อ Rabies Virus

ผู้สัมผัส คือผู้ที่มีประวัติคลุกคลีใกล้ชิดหรือสัมผัสสิ่ง
คัดหลังจากผู้เสียชีวิต ระหว่างระหว่างวันที่ วันที่ 6
มกราคม 2561 ถึงวันที่ 16 ตุลาคม 2561

โดยการสัมภาษณ์ผู้ใกล้ชิดผู้เสียชีวิต ได้แก่
ภรรยา และผู้ใกล้ชิดผู้เสียชีวิต โดยใช้แบบสอบสวน
เฉพาะราย

4. การศึกษาสิ่งแวดล้อมปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรค
เช่นข้อมูลประชากรสุนัข-แมว ตำบลทุ่งตำเสา

อำเภอกหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา สภาพแวดล้อม
บ้านผู้ป่วย

5. การศึกษาทางห้องปฏิบัติการโดยเก็บตัวอย่าง เนื้อ
สมองของผู้เสียชีวิตไปตรวจ ด้วยวิธีตรวจหาสาร
พันธุกรรมของไวรัสพิษสุนัขบ้าโดยวิธี Polymerase
Chain Reaction (PCR) โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์

ผลการสอบสวนโรค

ข้อมูลทั่วไปของผู้ป่วย

ผู้เสียชีวิต เพศชาย อายุ 65 ปี ศาสนาพุทธ
อาชีพทำสวน อาศัยอยู่บ้านไม่มีเลขที่ หมู่ 6 ตำบลทุ่ง
ตำเสา อำเภอกหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภูมิลำเนาเดิม
ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี วัน
ที่ 6 มกราคม 2561 โดนสุนัขจรจัดกัดบริเวณมือซ้าย
ด้านซ้าย

ข้อมูลสุนัขที่กัดผู้ป่วย

ไม่ทราบประวัติสุนัขที่กัด

การศึกษาทางด้านระบาดวิทยา

ข้อมูลจากการรายงาน 506 กลุ่มระบาดวิทยา
และข่าวกรอง สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 12
จังหวัดสงขลา พบว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2556-กันยายน
2561 อำเภอกหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีรายงานผู้เสีย
ชีวิตโรคพิษสุนัขบ้าจำนวน 1 คน

ประวัติการเจ็บป่วย

วันที่ 6 มกราคม 2561 ภรรยาให้ประวัติว่า
ผู้เสียชีวิตโดนสุนัขจรจัดกัดที่มือด้านซ้ายมีแผลเล็ก
น้อย ได้ทำการล้างแผลด้วยสบู่ และทาเบตาดีน ไม่
ได้ไปรับการรักษาพยาบาลเนื่องจากมีแผลเล็กน้อย
และไม่มีประวัติการโดนกัด/เลีย/ข่วน ก่อนวันที่ 6
มกราคม 2561

วันที่ 8 ตุลาคม 2561 เริ่มป่วยด้วยอาการไข้
วันที่ 10 ตุลาคม 2561 เวลา 13.54 น. เข้ารับการ
รักษาที่ โรงพยาบาลเอกชนแห่งที่ 1 ด้วยอาการ
อ่อนเพลีย เวียนศีรษะ ตามัวเล็กน้อย ผลการตรวจ
ร่างกายชีพจรเต้น 102 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ

20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิตสูง 206/132 มิลลิเมตรปรอท แพทย์วินิจฉัยความดันโลหิตสูง แนะนำให้ไปรักษาต่อที่ โรงพยาบาลรัฐ

เวลา 20.54 น. เข้ารับการรักษาที่แผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ผลการตรวจร่างกาย อุณหภูมิกายปกติ 36.4 องศาเซลเซียส ชีพจรเต้น 86 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิตสูง 190/94 มิลลิเมตรปรอท ให้ประวัติว่าแน่นหน้าอก 12 ชั่วโมง ก่อนมาโรงพยาบาล มีอาการแน่นหน้าอกขณะดื่มน้ำ กลืนน้ำไม่ได้ ไม่สามารถดื่มน้ำหรือกินข้าวได้ เวลากลืนจะไอออกมาลองให้ดื่มน้ำ ขณะกลืนน้ำมีอาการไอ 2-3 ครั้ง คล้ายสำลัก แน่นหน้าอกตรงกลาง วัดความดันโลหิตซ้ำ 220/110 มิลลิเมตรปรอท แพทย์ให้ยา Hydralazine 15 mg วัดความดันโลหิตซ้ำ 190/90 มิลลิเมตรปรอท หลังฉีดยามีอาการปวดหัว 2 ข้าง แพทย์จึงให้ยา Metoclopramide 10mg 1 amp iv, Diazepam 10mg/2ml 1 amp iv / แบ่งฉีดครั้งละ 5mg และ Apresoline 20mg 1amp iv EKG: NSR, LVH ; CXR: no infiltration ; film Lateral neck: no mass แพทย์วินิจฉัย Acute Dysphagia, HT urgency ให้ยากลับไปรับประทานที่บ้าน นัดตรวจที่แผนกผู้ป่วยนอก หู คอ จมูก วันที่ 11 ตุลาคม 2561

วันที่ 11 ตุลาคม 2561 เวลา 01.32 น. เข้ารับการรักษาที่ โรงพยาบาลโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย ด้วยอาการแน่นหน้าอก วัดอุณหภูมิกายได้ 36.7 องศาเซลเซียส ชีพจรเต้น 100 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิตสูง 201/100 มิลลิเมตรปรอท ให้ประวัติว่าเลี้ยงสุนัขที่บ้าน 60 ตัว สุนัขได้รับ Rabies Vaccine แล้ว และช่วงนี้ไม่โดนสุนัขกัด ไม่โดนสุนัขเลียหน้า แพทย์ตรวจร่างกายไม่พบความผิดปกติ EKG: NSR, LVH, tall T wave at chest lead >> serial EKG: no ST-T change

Trop-T: Negative (18% rising) CxR: no pulmonary infiltration, no mediastinal widening Lateral neck soft tissue: no mass, no FB ขณะใส่ NG หรือให้ดื่มน้ำผู้ป่วยมี hyperventilation ชัดเจน อาการหายใจที่หลังหยุดใส่ NG หรือหยุดดื่มน้ำ ใส่ NG tube ไม่ได้ ให้ valium 5 mg เข้าทางน้ำเกลือ และ ใส่ NG หลังใส่ NG feed ได้ปกติ ไม่มี hyperventilation

เวลา 17.07 น. เข้ารับการตรวจที่แผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลรัฐ ด้วยอาการเหนื่อยหอบ วัดอุณหภูมิกายได้ 37.1 องศาเซลเซียส ชีพจรเต้น 104 ครั้งต่อนาที อัตราการเต้นของหัวใจ 20 ครั้งต่อนาที $O_2\text{ Sat} = 97\%$ ความดันโลหิตสูง 215/129 มิลลิเมตรปรอท เจ็บหน้าอกเล็กน้อย กลืนลำบาก กลืนไม่ได้ วันที่ 12 ตุลาคม 2561 เวลา 05.45 น. เข้ารับการรักษาที่แผนกฉุกเฉิน โรงพยาบาลรัฐ ด้วยอาการปวดศีรษะมาก วัดอุณหภูมิกายได้ 36.5 องศาเซลเซียส ชีพจรเต้น 82 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 24 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิตสูง 214/108 มิลลิเมตรปรอท $O_2\text{ SAT} = 97\%$ $E_4 V_5 M_6$ Pupil 3 มิลลิเมตร แพทย์ให้ยา Hydralazine 20 มิลลิกรัมทางเส้นเลือด อาการปวดศีรษะดีขึ้น วัดความดันโลหิตซ้ำ 185/82 มิลลิเมตรปรอท ชีพจรเต้น 90 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 22 ครั้งต่อนาที แพทย์นัดไปตรวจตามนัดที่แผนกผู้ป่วยนอก เวลา 11:35 น. เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยเนื่องจาก สาย NG หลุด วัดอุณหภูมิกายได้ 36.2 องศาเซลเซียส ชีพจรเต้น 100 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 24 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิตสูง 199/92 มิลลิเมตรปรอท พยายามใส่ NG Tube 8 ครั้ง แต่ไม่สามารถใส่ได้ เนื่องจากผู้เสียชีวิตไม่ให้ความร่วมมือ หายใจเร็ว เกร็งต้าน NG-tube, ให้ Valium 5mg เข้าทางเส้นเลือด ต่อมาใส่ NG Tube ได้ ต่อมากลับมาตรวจ

ที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย อีกครั้งที่แผนกฉุกเฉิน ด้วยอาการปวดศีรษะมาก ความดันโลหิตสูง 199/92 มิลลิเมตรปรอท แพทย์สงสัยโรคความดันโลหิตสูง ให้กลับบ้าน และนัดมาตรวจอีกครั้ง เวลา 23.45 น. ผู้เสียชีวิตไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลเอกชนแห่งที่ 2 ด้วยอาการมีไข้สูง ตื่นน้ำและรับประทานอาหารไม่ได้ น้ำเข้าปากวันออกทันที ใส่ NG tube จากโรงพยาบาลมหาวิทยาลัย วัดอุณหภูมิได้ 36.5 องศาเซลเซียส ชีพจรเต้น 116 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 22 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิตสูง 190/100 มิลลิเมตรปรอท แพทย์วินิจฉัยความดันโลหิตสูง จึงแนะนำให้ไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลมหาวิทยาลัย วันที่ 13 ตุลาคม 2561 เวลา 21.00 น. เสียชีวิตที่บ้าน(จากการประเมินแพทย์นิติเวช) วันที่ 14 ตุลาคม 2561 เวลา 00.30 น. แพทย์นิติเวช โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยได้รับแจ้งจากตำรวจสถานีตำรวจภูธรทุ่งตำเสา ว่ามีผู้เสียชีวิต แพทย์ทำการชันสูตรศพ พบว่าเสียชีวิตประมาณ 21.00 น. วันที่ 13 ตุลาคม 2561

ประวัติการเป็นโรคประจำตัว จากการสัมภาษณ์ภรรยา ให้ประวัติว่าผู้เสียชีวิตไม่มีโรคประจำตัว

ผลการตรวจทางห้องปฏิบัติการ

วันที่ 14 ตุลาคม 2561 แพทย์นิติเวชเจาะเลือดส่ง เพื่อยืนยันเชื้อพิษสุนัขบ้า

วันที่ 15 ตุลาคม 2561 ผลพบเชื้อพิษสุนัขบ้า

พฤติกรรมเสี่ยงของผู้เสียชีวิต

1. ผู้เสียชีวิตมักนำอาหารไปเลี้ยงสุนัขจรจัดตามถนนในหมู่บ้านทุกวัน และมีการสัมผัสสุนัขจรจัด
2. ที่บ้านผู้เสียชีวิต เลี้ยงสุนัข 60 ตัว มี 5 ตัวที่ไม่ได้รับการฉีดวัคซีน

3. ตั้งแต่เดือนมกราคม 2561 ถึง 16 ตุลาคม 2561 ไม่มีสุนัขที่เลี้ยงตาย

4. วันที่ 28 กันยายน 2561 ปศุสัตว์จังหวัดสงขลาทำหมันให้สุนัขที่บ้านผู้เสียชีวิต จำนวน 10 ตัว สถานการณ์หวั่นไหวสัตว์บ้าในพื้นที่

พบหวั่นไหวมีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า เดือนมิถุนายนและสิงหาคม 2561 ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ผู้สัมผัสโรคจากผู้เสียชีวิต

ผลการค้นหาผู้สัมผัสผู้เสียชีวิตรวมจำนวน 139 คน ได้แก่

1. เจ้าหน้าที่ปศุสัตว์	13	คน
2. ผู้สัมผัสร่วมบ้าน	4	คน
3. เจ้าหน้าที่กู้ภัย	3	คน
4. เจ้าหน้าที่ตำรวจ	1	คน
5. บุคลากรทางการแพทย์ 4 แห่ง	จำนวน	111 คน
6. ผู้สัมผัสในชุมชน	7	คน

ทั้งนี้ผู้สัมผัสผู้ป่วยทุกรายได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิด PCECV (Post exposure prophylaxis)

มาตรการควบคุมโรค

1. ค้นหาผู้สัมผัสเพิ่มเติม และให้ผู้สัมผัสทุกรายไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า
2. สื่อสารความเสี่ยง สร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ให้นำสุนัขหรือแมวไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และขอความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อประชาสัมพันธ์โรคพิษสุนัขบ้า

3. ทำประชาคมหมู่บ้านเรื่องการจัดการสุนัขจรจัด วันที่ 18 ตุลาคม 2561
4. สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสงขลา ดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าในสัตว์บ้านผู้เสียชีวิต และในรัศมี 5 กิโลเมตรรอบบ้านผู้เสียชีวิต
5. จัดตั้งระบบเฝ้าระวังโรคพิษสุนัขบ้าในคนและสัตว์
6. สำนักปศุสัตว์ประกาศให้ตำบลทุ่งตำเสาเป็นเขตโรคระบาดพิษสุนัขบ้า
7. เทศบาลทุ่งตำเสา ประชุมให้ความรู้แก่ ผู้นำชุมชน ผู้นำท้องถิ่น อาสาสมัครสาธารณสุข เรื่องโรคพิษสุนัขบ้า
8. แจ้งข่าวเตือนภัยผ่านทางWebsite สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๒ จังหวัดสงขลา
9. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสงขลาเปิดศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉินโรคพิษสุนัขบ้า (EOC)

สรุปและวิจารณ์ผล

การสอบสวนโรคในครั้งนี้ยืนยันว่ามีการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้า จากนิยามการระบาดของโรคพิษสุนัขบ้าคือมีผู้ป่วยจำนวน 1 คน⁽⁴⁾ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา มีผู้ป่วย 1 คน อาศัยอยู่ หมู่ที่ 6 ตำบลทุ่งตำเสา อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา วันที่ 6 มกราคม 2561 โคนสุนัขจรจัดกัดบริเวณมือด้านซ้ายมีแผลเล็กน้อย ผู้เสียชีวิตไม่ได้ไปรับการฉีดวัคซีน วันที่ 8 ตุลาคม 2561 เริ่มป่วยด้วยอาการไข้ วันที่ 10 ตุลาคม 2561 เข้ารับการรักษาที่ โรงพยาบาลเอกชนแห่งที่ 1 ด้วยอาการอ่อนเพลีย เวียนศีรษะ ตามัวเล็กน้อย ผลการตรวจร่างกาย ชีพจรเต้น 102 ครั้งต่อนาที อัตราการหายใจ 20 ครั้งต่อนาที ความดันโลหิตสูง 206/132 มิลลิเมตรปรอท แพทย์วินิจฉัยความดันโลหิตสูง แนะนำให้ไปรักษาต่อที่ โรงพยาบาลรัฐ วันที่ 14 ตุลาคม 2561 เสียชีวิตที่บ้านพัก รวมระยะเวลาที่มีอาการป่วยจนกระทั่งเสียชีวิต

เป็นเวลา 7 วัน ระยะพักตัวในคนประมาณ 10 เดือน โรคพิษสุนัขบ้ามีระยะพักตัวสั้นที่สุด 7 วัน ยาวที่สุด 3 ปี โดยเฉลี่ย 30-90 วัน⁽⁴⁾ ผลการเก็บตัวอย่างทางห้องปฏิบัติการตรวจพบเชื้อ Rabies virus ในเนื้อสมอง จากการศึกษาข้อมูลรายงาน 506 กลุ่มระบาดวิทยาและข่าวกรอง สำนัก ป้องกันควบคุมโรคที่ 12 จังหวัดสงขลา พบว่าตั้งแต่ พ.ศ. 2556-กันยายน 2561 ในพื้นที่นี้พบผู้ป่วยโรคพิษสุนัขบ้าจำนวน 1 คน จากการสอบสวนโรคพบว่าโรคพิษสุนัขบ้ามีการถ่ายทอดโรคจากสัตว์สู่คน เมื่อสุนัขได้รับเชื้อจะทำให้ป่วยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า ส่วนใหญ่จะแสดงอาการภายใน 14 - 90 วัน.ภายหลังได้รับเชื้อ การสอบสวนโรคในครั้งนี้ไม่สามารถบอกได้ว่าสุนัขตัวที่กัดผู้ป่วยมีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้า หรือไม่ เพราะไม่ทราบว่สุนัขตัวไหนกัด ทำให้ไม่สามารถตรวจหาเชื้อในหัวสัตว์ได้ แต่จากการส่งห้ สัตว์ปี 2561 พบว่าในตำบลทุ่งตำเสา สุนัขมีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าจำนวน 2 ตัวอย่างอาจมีความสัมพันธ์กับการระบาด ครั้งนี้ จากการสอบสวนพบผู้สัมผัสโรคโดยการสัมผัสใกล้ชิดกับผู้เสียชีวิต มีจำนวนทั้งสิ้น 139 คน ผู้สัมผัสทั้งหมดได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าชนิด PCECV ตามมาตรฐาน Post - exposure prophylaxis⁽⁵⁾ ผู้ป่วยไปรับการรักษาที่โรงพยาบาลต่างๆรวม 4 แห่ง แต่ไม่ได้รับการวินิจฉัยเป็นโรคพิษสุนัขบ้า อาจเนื่องจากผู้ป่วยไม่ได้ให้ประวัติการถูกสุนัขกัดและมีอาการไม่จำเพาะต่อโรคพิษสุนัขบ้า ในระหว่างการดำเนินการสอบสวนโรคยังไม่พบผู้ป่วยรายใหม่ แต่ยังคงดำเนินการเฝ้าระวังโรคทั้งในคนและในสัตว์อย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง และได้ดำเนินการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัขในเขตพื้นที่ใกล้เคียงรัศมี 5 กิโลเมตรเพื่อให้สุนัขในพื้นที่มีภูมิคุ้มกันโรคพิษสุนัขบ้า สาเหตุการระบาดครั้งนี้ส่วนหนึ่งเกิดจากประชาชนขาดความตระหนักหรือความรู้เกี่ยวกับโรคพิษสุนัขบ้า เมื่อโดนสุนัขกัดไม่ไปรับการรักษาและฉีดวัคซีนป้องกัน

โรคพิษสุนัขบ้าและไม่มีการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าให้กับสุนัข ดังนั้นหน่วยงานสาธารณสุขและปศุสัตว์ควรมีมาตรการให้ความสำคัญของการป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า รวมทั้งเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าล่วงหน้า (pre-exposure immunization) แก่ประชาชนที่ให้อาหารสุนัขจรจัด
2. เทศบาลทุ่งตำเสาต้องมีสถานที่กักกันสุนัขจรจัด
3. โรงพยาบาลมีการอบรมแนวทางเวชปฏิบัติโรคพิษสุนัขบ้าให้กับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข

เอกสารอ้างอิง

1. Center for Disease Control and Prevention (CDC). Rabies around the world. [ออนไลน์]. 2561; [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 2 พ.ย. 2561]; เข้าถึงได้จาก: <https://www.cdc.gov/rabies/lo-cation/world/index.html>.
2. ดวงพร ตุงศ์สมบูรณ์, วันทปรียา พงษ์สามารถ. ความรู้โรคพิษสุนัขบ้าสำหรับประชาชน. [ออนไลน์]. 2561; [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 2 พ.ย. 2561]; เข้าถึงได้จาก: <http://www.pidst.or.th/A740.html>.
3. สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค. สถานการณ์โรคพิษสุนัขบ้า. [ออนไลน์]. 2561; [อินเทอร์เน็ต]. [เข้าถึงเมื่อ 2 พ.ย. 2561]; เข้าถึงได้จาก: http://www.boe.moph.go.th/boedb/surdata/506wk/y60/d42_5360.pdf.
4. สุริยะ คูหะรัตน์, บรรณาธิการ. นิยามโรคติดต่อในประเทศไทย; นนทบุรี: สำนักกระบาดวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข; 2546.

5. สำนักโรคติดต่อทั่วไป กรมควบคุมโรค. แนวทางเวชปฏิบัติโรคพิษสุนัขบ้าและคำถามที่พบบ่อย. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด, 2555